

อาจารย์พิทักษ์ โสถยาคม

นักวิชาการการศึกษา สำนักพัฒนานวัตกรรมการศึกษา สำนักงานการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และคณะทำงานโครงการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียน

โครงการที่ทำ: โครงการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียน

บทบาทในโครงการ:

ฟังความคิดเห็นผู้ที่กำหนดนโยบายแล้วนำมาเขียน
โครงการ จัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง ประสานทำความเข้าใจ
โครงการกับโรงเรียนและเขตพื้นที่ เข้าร่วม
กระบวนการ สื่อสารประชาสัมพันธ์ไปยังภาคส่วน
ต่างๆ เพื่อให้ผลให้การดำเนินงานของโครงการปฏิรูป
การเรียนรู้สู่ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์

อาจารย์พิทักษ์บอกว่า โครงการนี้จะช่วยเติมเต็มสิ่งที่
ที่ร่องไปของระบบการศึกษา ทำให้การศึกษาของ
ประเทศเรามีความหวังขึ้นโดยโครงการนี้มีเป้าหมาย
ไปที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะเป้าหมายของ การ
ปฏิรูปครั้งนี้ต้องเห็นผลที่ตัวเด็ก ซึ่งที่ผ่านมาครู และ
โรงเรียนอาจทำไม่ได้อย่างที่สังคมคาดหวัง โครงการ
นี้ก็จะช่วยให้เกิดภาพความฝันที่เป็นจริง เช่น ครู
มีเวลาใส่ใจดูแลเด็ก ผอ.โรงเรียนสามารถเป็น
ผู้จัดการ ลูกขึ้นมาเป็นหัวขบวนของโรงเรียนผอ.เขต
หรือ คนเกี่ยวข้องภายนอกต้องเข้าไปช่วยส่งเสริมให้
โรงเรียนเข้มแข็งจัดการตนเองได้ สพฐ.และกระทรวง
ศึกษาธิการก็จะช่วยปกป้องว่าอะไรที่ไปรบกวนเวลา
เรียนของครูและเด็กก็จะตัดออก และพยายามสร้าง
เงื่อนไขให้โรงเรียนสามารถปฏิเสธสิ่งที่ไม่ใช่ผลต่อการ
เรียนรู้ของผู้เรียนได้

“ผมคิดว่าโครงการนี้จะทำให้เห็นว่า เราทำได้จริงในบริบท
แบบนี้ เหมือนโครงการวิจัย ถ้าเราตั้งใจว่าให้โรงเรียน
คิดเองทำเอง โดยการ support จากบุคคลภายนอกแบบนี้
เราจะมีความหวังกับการศึกษาไทยได้ไหมผมก็หวังว่าน่าจะ
ได้แต่ก็ยังเป็นโจทย์ เป็นคำถามว่า ได้จริงไหม? ได้แบบไหน
แค่ไหน”

สำหรับการดำเนินงานในโครงการนี้จะทำร่วมกับเขตพื้นที่
การศึกษา 20 เขต โดยแต่ละเขตมี 15 โรงเรียนเข้าร่วม
โดยโรงเรียนและเขตการศึกษาจะร่วมกันกำหนดเป้าหมาย
ของการทำงาน ร่วมกันกำหนดแผนงานที่ผูกพันกับความ
รับผิดชอบ เช่น ขอครูเพิ่มหรือเจ้าหน้าที่เพิ่ม แต่ทุกคนที่
อยู่ในพื้นที่ต้องรับผิดชอบต่อ ขอเพิ่มแล้วคุณภาพการ
เรียนการสอนดีขึ้นจริงไหม จะวัดผลจากอะไร ถ้าไม่ได้
ตามนั้นจะส่งผลกระทบต่ออะไร อย่างไร เป็นแผนงาน แผนความ
ต้องการที่ผูกพันกับสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นและความรับผิด
ชอบที่จะตามมา

“ทำแบบนี้ผลลัพธ์น่าจะเป็นที่น่าพอใจ แม้ไม่เป็นไปตาม
เป้าหมายทั้งหมด
แต่น่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวัง
จะเป็นภาพ ที่ดี เป้าหมายโครงการก็กำหนดไว้หลวมๆ
โรงเรียนเขาก็ไป กำหนดเอง ตัวชี้วัดโครงการก็มีส่วน
แต่ไม่อยากเป็นการบอก หรือสั่งการจากส่วนกลาง
เขาน่าจะเป็นคนวัดเอง และบอก เองว่า
ตกลงเขาจะขยับขึ้นในแต่ละตัวชี้วัดที่เขา กำหนดเอง
ได้อย่างไร ดีกว่าเดิมแค่ไหน ได้ความรู้ ทักษะ และมีลักษณะ
ความเป็นพลเมืองไทยที่ดี มีการกระจายอำนาจลงไปยัง
ป็นรูปธรรม โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานนโยบายอย่าง
เต็มที่”

ส่วนการคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการนี้แตกต่างจาก
โครงการอื่นๆ ที่ผ่านมาทั้งหมด โดยเลือกจากโรงเรียนที่ผล
การเรียนรู้ต่ำ เพราะที่ผ่านมาเมื่อกระทรวงศึกษาธิการหรือ
ระดับนโยบายจะทำโครงการอะไรก็หวังผลสำเร็จ จึงมัก
เลือกโรงเรียนที่มีความพร้อม ซึ่งก็จะได้แต่โรงเรียนเด่นๆ
ที่ทำอะไรนิดหน่อยก็จะประสบความสำเร็จ แต่ครั้งนี้
โครงการนี้เลือกกลุ่มเป้าหมายจากโรงเรียนที่มีผลการ
เรียนรู้ต่ำ และอยากพัฒนาทักษะด้านต่างๆของ
นักเรียนที่ยัง ไม่เป็นที่น่าพอใจจุดเริ่มต้นจึงน่าท้าทาย
สำหรับผู้ร่วม ขบวนการทั้งหมด

“การทำงานจึงเริ่มต้นจากห้องเรียน ที่จะต้องเปลี่ยน
สัมพันธภาพใหม่ของครูและเด็ก รวมทั้ง ผอ.ด้วย ดังนั้น
กระบวนการที่จะใช้ คือ AAR : After Action Review ให้
ผอ.และคุณครูกำหนดเวลาช่วงหนึ่งของสัปดาห์ นำผลการ
ทำงานของครูมา share & learn ตั้งวงพูดคุยกันว่าใคร
สอนอะไร อย่างไร นำผลงานเด็กมาดูแล้วสะท้อนผลที่เกิด
ขึ้น เพื่อไปสู่วงจรการทำงานในสัปดาห์ต่อไป โดยหวังว่าจะ
เกิดการปรับตัวของคุณครู”

ดังนั้นในแต่ละโรงเรียนที่ร่วมโครงการ ผอ.จะเป็นผู้นำทาง
วิชาการที่จะกระตุ้นครูให้เอามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ส่วน
ศึกษานิเทศก์หรือเขตพื้นที่อาจเข้าไปร่วมรับฟังในกระบวน
การนี้ แล้วก็อาจจะช่วยเสริมเติมเต็มชี้แนะ coaching
ให้ไปสู่เป้าหมายที่อยากเห็น ส่วนผอ.เขตก็เป็นบุคคลสำคัญ
ที่จะหลอมรวมทั้ง 15 โรงเรียน ให้การสนับสนุน ในส่วน
ที่นอกเหนือจากที่โรงเรียนแต่ละโรงเรียน จะทำได้ เช่น
เรื่องงบประมาณ บุคลากร การบริหารหรืออื่นๆ
ที่จะช่วยทำให้ดีขึ้นได้

นอกจากนี้จะมีระบบ coach โดย ให้ เขต พื้นที่คัดเลือก
ว่าจะขอนักวิชาการทีมไหนมาเป็น coach ที่เข้าไปช่วยดู
กระบวนการ เพื่อให้กระบวนการที่ โรงเรียนและเขต
การศึกษาวางไว้เดินไปสู่ทิศทางที่ตั้งไว้ได้จริง ซึ่งทีม
coach มาจาก 3 ทาง คือ 1).เลือกจากรายชื่อ ที่ทาง
ส่วนกลาง ประสานไว้ 6-7 ทีม จากมหาวิทยาลัยต่าง อาทิ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น มวลนิอิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ มวลนิ
ระบบการศึกษาไทย เป็นต้น 2).สามารถเลือกเสนอชื่อ
นักวิชาการใดๆ ที่เขาเชื่อ มั่นว่าจะ สามารถนำไปได้
3).เชื่อมั่นในศักยภาพของเขตพื้นที่ ขอดึงทีม coach เอง
ขอทำด้วยตนเอง

“โดยการดำเนินงานได้ติดตั้งความเข้าใจระบบนี้ให้กับโรง
เรียนในการ workshop ครั้งแรกที่เรียกว่า coaching lab
ซึ่งมีทีมของเขต 5 คน และมี ผอ.โรงเรียนๆ ละ 1 คน เพื่อ
มาทำความเข้าใจว่า ระบบเป็นอย่างไรแล้วให้มีการวางแผน
ให้แต่ละโรงสร้างระบบขึ้นในโรงเรียน ซึ่งก็มีการกำหนดแล้ว
ว่าจะคุยกันเวลาไหน เราเองก็ไม่มั่นใจว่า เขาจะทำได้ไหม
จึงต้องมีทีมของเขตฯ เข้าไปช่วย ทีม coach เข้าไปช่วย
เพื่อการันตีให้มั่นใจว่า จะไปได้อย่างที่คาดหวัง เพราะถ้า

ไม่มีประสบการณ์ ทำไม่เป็น ย่อมเสี่ยงต่อความล้มเหลว
แต่เราพยายามจะสนับสนุน ผู้รู้เข้าไปช่วยจากมุมที่เขา
ปฏิบัติ ไม่ใช่สั่งการบอกความรู้”

ฉะนั้นคิดว่าระบบที่เราออกแบบไว้ว่าจะมีคนไปช่วยเคียง
ข้าง ผอ.โรงเรียน มีเขตพื้นที่ที่ประกบ มีทีม coach
ไปช่วยดูว่า โรงเรียน ไหนทำได้ดีก็ปล่อยให้ทำเอง
ถ้าโรงเรียนไหนยังติดขัดก็ต้องได้รับการหนุนเสริมเป็น
พิเศษเพื่อให้ ทำได้ ทำเป็น นี่ก็จะเป็นการการันตีว่า จะเกิด
การหมุนเกลียวความรู้ในโรงเรียนโดยไม่ต้องออกไป
workshop ข้างนอก ใช้ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติมาทำให้
เกิดการ เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในห้องเรียน
ในโรงเรียน ของเขาเอง

ภายใต้กรอบระยะเวลา ซึ่งเป็นการนำร่องเพื่อนำผลการ
เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไปสู่การกำหนดนโยบาย เพราะ
การศึกษาไม่มีทางลัด แต่คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เติบโตไป คนสำคัญคือ ครู เพราะเด็กผ่านไประลอกหนึ่งก็ยับ
ขึ้นไป ออกไป เด็กใหม่เข้ามาตลอด สิ่งหนึ่งที่คงอยู่คือ ครู
ถ้าสามารถจัดกระบวนการให้ครู เกิดการเรียนรู้จาก
การปฏิบัติได้จริง รับรองว่าเด็กได้เข้ามาสู่ระบบที่ดี
กระบวนการที่ดี ผลก็น่าจะออกมาได้ดี ดังนั้น เราจะทำ
ต่อเนื่อง 3 ปี โดยมีกระบวนการกับครูเป็นหลัก

ทั้งนี้หวังว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์จะ
“จุดประกาย” ให้ครูเกิดอาการ “ปิ้งแว็บ” และนำไปสู่การ
ปรับเปลี่ยน และวางแผนการทำงานร่วมกันในโรงเรียน
ครูจะไม่สอนแบบบอกความรู้แบบเดิม ครูจะเห็นว่า
มีวิธีการสอนแบบอื่นๆ ที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากกว่า
การพ่ำบอก พ่ำบ่นว่าเด็ก หรือสิ่งๆ บอกๆ ความรู้ไป
และยังหวังว่า สัมพันธภาพของครูและเด็กจะต้องไม่เป็น
เชิงอำนาจ ต้องเป็นเชิงการให้เกียรติในคุณค่าความเป็น
มนุษย์ รับฟังเสียงเด็ก แล้วก็เห็นพัฒนาการของเขา
ความ กอองงามของเขา ฝ้ามองและชื่นชม ให้คุณค่า
สัมพันธภาพ ในห้องเรียนต้องเปลี่ยนใหม่

เมื่อจะไปสู่เป้าหมายเช่นนั้น จึงมีข้อตกลงร่วมกันว่า
ใน 15 โรงเรียน ให้โรงเรียนมีสิทธิปฏิเสธหนังสือเชิญ
อมรม สัมมนาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องได้ โรงเรียนมีอำนาจ
ตัดสินใจว่าจะร่วมมือกับใคร การออกไปข้างนอกแต่
ละครึ่งจะมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ไหมก็สามารถปฏิเสธ
ได้ รวมทั้งเขตพื้นที่ที่จะจัดสรรงบประมาณ บุคลากร
ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพของเด็ก ไม่ให้
ครูต้องห่าง จากห้องเรียนเพื่อไปทำหน้าที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่
การเรียน การสอน

นอกจากนี้ยังหวังว่า ผลการทำงานในโครงการจะสร้าง
รูปธรรมของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การปรับรูปแบบ
การประเมินครู ซึ่งทั้ง สพฐ. และสำนักงาน
คณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการ
ศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ก.ค.ศ.) ซึ่งเป็นผู้ที่ดูแล
เรื่องวิทยฐานะจะความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครูได้เห็น
ร่วมกันว่า น่าจะมีการประเมินโดยพิจารณาจากผลงาน
จากการทำงานจริงของครู ซึ่งผู้ร่วมขบวนการยังไม่
ทราบว่าจะออกมาในรูปแบบใด แต่หวังว่าผล
การทำงานในโครงการนี้ ที่จะช่วยสร้างรูปธรรมให้
ประจักษ์ สร้างความมั่นใจต่อการกำหนดนโยบาย